یاسای سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانی عێراق

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان
بەناوی گەلەوە
ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق
ژمارەی بڕیار: (١٩)
مێژووی بڕیار: ١٩٩٨/١٢/٣١

« بڕیار »

پشت بەو دەسەڵاتەی کە بەپێی بڕگە(٣)ی مادده(٢) لە یاسای ژمارە(١٠)ی ساڵی ١٩٩٧ پێمان دراوە ولەسەر ئەو بنەمایەی کە ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق لەدانیشتنی رۆژی ١٩٩٨/١٢/٣٠ی دا یاساکاری کردووە بڕیاری دەرهێنانی ئەم یاسایەماندا.

یاسای ژمارە(٨)ی ساڵی ١٩٩٨
یاسای سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم وشانەی خوارەوە بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە، ماناکانی تەنیشتیانن:-

١. هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.
٢. وەزیر: وەزیری رۆشنبیری هەرێم.
٣. سەندیکا: سەندیکای هونەرمەندانە کە بەپێی ئەم یاسایە دامەزراوە.
٤. نەقیب: نەقیبی هونەرمەندانی کوردستان.
٥. ئەنجوومەن: ئەنجوومەنی هەڵبژێردراو بەپێی ئەم یاسایە.
٦. هونەرمەند: هەر ئەندامێک یا بەشدار بووێک لە سەندیکا بەپێی ئەم یاسایە.
٧. کارکردن لە پیشەکە: کارکردن لەیەکێک لەو ئیشە هونەریانەی کە لەم یاسایەدا بڕیاریان لەسەر دراوە.

ماددەی دووەم:

بەپێی ئەم یاسایە سەندیکایەک بەناوی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانی عێراق دادەمەزرێ و، مەڵبەندەکەی هەولێری پایتەختی هەرێم دەبێ وبۆی هەیە لق لە پارێزگاکانی هەرێم دا بکاتەوە.

ماددەی سێیەم:

سەندیکا بۆ ئەنجامدانی ئەم ئامانجانەی خوارەوە هەوڵ دەدات:

١- کارکردن لە پێناو بەرزکردنەوەی ئاستی ئەندامان لەرووی هونەریی وپیشەیی و کۆمەڵایەتی وئابووری وڕۆشنبیرییەوە.

٢- بەشداری کردن لە بوژاندنەوەی هونەریی وڕۆشنبیری لە هەرێم دا بە هاوکاری کردن لەگەڵ لایەنە تایبەتمەندەکان بۆ بەرزکرنەوەی ئاستی گشتیی هونەر بە هەموو هۆیەکی بڵاوکردنەوەی وەک ڕۆژنامە و گوڤارو چاپەمەنی وهۆیەکانی تری بەر دەست لەگەڵ بەشداریی کردن لە کۆنگرە هونەرییە ناوخۆیی وعەرەبی وجیهانییەکاندا.

٣- ڕێک خستنی بنەمای کارکردن لە پیشە هونەرییەکاندا.

٤- هەوڵدان بۆ زامین کردنی ئەندامان لەکاتی نەخۆشی و، پیری و، بێ کاریدا.

٥- چاودێری کردن وناساندن وپەرەپێدانی بەرهەمی هونەرمەندانی کوردستان لە هەر کوێیەک بن بەو مەبەستەی ئەو ئامانجانە بێنێتە دی کە سیستەمی فیدارالیزم لە کوردستانی عێراقدا بۆی هەوڵ دەدات.

بەشی دووەم
«پێکهاتەکان و بەڕێوەچوونی کار»

ماددەی چوارەم:

سەندیکا لە مانە پێک دێت:

١- دەستەی گشتی.

٢- ئەنجوومەنی سەندیکا.

٣- لیژنەی بەرزەفتکاری (ئینزیبات).

٤- لقەکانی سەندیکا.

٥- هۆیەکانی سەندیکا.

ماددەی پێنجەم:

سەندیکا لەسەر داواکارییەک دادەمەزرێ کە بەلانی کەمەوە (١٥) هونەرمەند کە ئەنجامدانی کاری هونەریان لە پێنج ساڵ کەمتر نەبێ پێشکەش بەوەزارەتی ناوخۆی دەکەن و بەدەستەی ئامادە کار دەژمێردرێن بۆ بەڕێوەبردنی ئیش و کاری سەندیکا تا کاتی هەڵبژاردنی دێ لە ماوەی ئەو پەڕی سێ مانگدا.

ماددەی شەشەم:

دەستەی گشتی باڵاترین دەستەڵاتە لە سەندیکادا و هەموو ئەندامانی دەگرێتە خۆ وتایبەتمەندەی بەئەنجامدانی ئەمانەی خوارەوە:-

یەکەم: هەڵبژاردنی نەقیب وئەنجوومەنی سەندیکا.

دووەم: پەسەندکردن (ڕاستاندن)ی بودجەی ساڵی ڕابردوو وبڕیاردان لەسەر بودجەی مەزەندەکراو.

سێ یەم: وتووێژکردن لەسەر ڕاپۆرتی ساڵانەو کاروباری سەندیکا وژمێریاریی.

چوارەم: پێشنیاز کردن بۆ هەموارکردنی یاسای سەندیکا و پێڕەوەکەی.
پێنجەم: بڕیاردان لەسەر پاکتاو کردنی موڵک ومالی سەندیکا وداراییەکەی لەکاتی هەڵوەشاندنەوەی دا.

ماددەی حەوتەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا لە(٩) ئەندام پێک دێ ئەقیب وجێگرەکەی وسکرتێری سەندیکاو بەرپرسی کاروباری دارایی وسێ ئەندامی یەدەگ لەنێوانیاندا دەبن.

ماددەی هەشتەم:

١- دەستەی گشتی پێک هاتوو لە هەموو ئەندامەکانی سەندیکا ئەوانەی بەگوێرەی ئەم یاسایە وەفایان بە پابەندییەکانی خۆیانەوە کردووە بە بانگهێشتی ئەنجوومەن سێ ساڵ جارێک کۆبونەوەیەکی گشتی ئاسایی سازدەکا لە حەفتەی یەکەمی ئەو مانگەی کە سەندیکای تێدا دامەزراوە، بۆ هەڵبژاردنی ئەقیب ویانزدە ئەندام کە لە نێوانیاندا (سیانیان یەدەگن) بۆ پڕکردنەوەی ئەندامییەتی ئەنجومەنی سەندیکاو لیژنەی بەرزەفتکاری(الإنضباط)، بە ئامادەبوونی سێ یەکی ئەندامانی دەستەی گشتی رادەی یاسایی «النصاب» بەتەواو دەژمێردرێ، وەلەکاتی تەواو نەبوونی(النصاب)دا دوای پانزدە رۆژ لە مێژووی کۆبونەوەی یەکەم هەڵبژاردن لە هەمان شوێن وکاتدا ئەنجام دەدرێت، بە پێچەوانەی ئەوە ئەنجومەنی سەندیکای پێشو بۆ خولێکی تریش بە بەردەوام دەژمێردرێ لەکارەکانیدا.
٢- ئەندامە هەڵبژێردراوەکان بەئەقیبشەوە کۆدەبنەوە بۆ دابەش کردنی کاروباری ئەنجومەنی سەندیکاو لیژنەی بەرزەختی(تینزیبات) لە نێوان خۆیاندا بەرێگەی دەنگدانی نهێنی یەوە.
٣- بڕیاری دەستەی گشتی بە زۆربەی دەنگی ئامادەبووانی دەردەچێ.
٤- پێویستە دەستەی گشتی ساڵانە کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی سازبدات بۆ ئەنجامدانی:-
أ- پەسەند کردنی بودجە.
ب - وتوویژکردن لەسەر راپۆرتی ساڵانە وکاروباری سەندیکا وحیساباتەکەی.
جـ - تەماشاکردنی پێشنیازەکانی ئەنجوومەن لە بارەی هەموارکردنی یاساکەی یاخود پێڕەوی ناوخۆییەکەی.
د - بڕیاردان لەسەر پاکتاوکردنی موڵک ومالی سەندیکاو داراییەکەی لەکاتی هەڵوەشاندنەوەی دا.
٥- دەکرێ دەستەی گشتی بانگهێشت بکرێت بۆ کۆبوونەوەی نائاسایی، لەسەر داخوازی ئەقیب و بەبڕیاری ئەنجوومەنی سەندیکا یان لەسەر داوایەکی نووسراوی سێ یەکێکی ئەندامانی سەندیکا، بەمەرجێک هۆبە پێویستییەکانی ئەو داوا کارییە لە بانگهێشتەکەدا بەدیار بخرێن.

ماددەی نۆیەم:

ئەقیب دەبێ ئەم مەرجانەی لی بێتە جێ:
١- دەبێ کوردێکی عێراقی بێت ولە هەرێم نیشتەجێ بێت.

٢- دەبێ خاوەنی بڕوانامەی بەکەلۆریۆس بێ لە هونەرەکان یاخود دەرچووی پەیمانگەیەکی هونەریی باوەڕ پێ کراو بێت.
٣- بەلانی کەمەوە پازدە ساڵ کاری هونەری کردبێت.

ماددەی دەیەم:

نەقیب ئەم دەسەڵاتانە ئەنجام دەدات.
١- سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەکانی دەستەی گشتی وئەنجوومەنی سەندیکا.
٢- نوێنەرایەتی کردنی سەندیکا لەکن لایەنە تایبەتمەندەکان، دەشتوانێ هەندێ لەدەسەڵاتەکانی خۆی بدا بە جێگرەکەی یان هەر کەسێک کە بیەوێ لە ئەندامانی ئەنجوومەن.

ماددەی یانزدەیەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا تایبەتمەندە بەجێ بەجێ کردنی ئەوانەی خوارەوە:
١- کارکردن لەپێناو بەدی هێنانی ئەرکەکانی سەندیکا بەپێی ئەوەی کە لەماددەی سێیەمی ئەم یاسایەدا هاتووە.
٢- پێشکەش کردنی پێشنیاز لەبارەی هەموارکردنی یاسای سەندیکا وپێڕەوی ناوخۆی، بۆ دەستەی گشتی.
٣- جێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی دەستەی گشتی.
٤- دامەزراندنی کرێکاری خزمەتگوزاریی بۆ سەندیکاو دەسنیشان کردنی کرێیەکانیان و هەموارکردنیان.
٥- تەماشا کردنی داوا کاریی بۆ هاتنە ناو سەندیکاو بڕیاردان لەسەر قەبووڵ کردنی ئەندام وبەشداربووان.
٦- هەڵبژاردنی نوێنەری سەندیکا لەلیژنە ڕەسمییەکان وهی تریش دا ئەگەر نەقیب نەبووبێتە نوێنەری سەندیکا.
٧- ناردنی ئەو کێشەو شکایەتانی کە بۆی دێت، بۆ لیژنە تایبەتمەندەکان.
٨- دامەزراندنی لقی سەندیکا لە پارێزگاکانی هەرێم بەپێی مەرجەکانی دیاری کراو لە پێڕەوی ناوخۆی سەندیکا دا.
٩- پێکەوەنانی لیژنەی لاوەکی بۆ بە دی هێنانی مەبەستەکانی سەندیکا.
١٠- بڕیاردان لەسەر وازهێنانی نەقیب یا جێگرەکەی یاخود هەر ئەندامەیەکی سەندیکا یا لیژنەکانی.
١١- دامەزراندنی نوێنەرانی سەندیکا لەو پارێزگایانەی لە لقی سەندیکایان نییە.
١٢- دامەزراندنی وردکاری ژمێریاری بۆ ئەنجامدانی وردکاریی ساڵانە.
١٣- ڕێکخستنی پلیتی هەڵبژاردن وبەڵگەنامەکانی دیکەو سەرپەرشتی کردنی کرداری هەڵبژاردن بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.
١٤- دەرهێنانی ڕێنمایی گونجاو لەگەڵ ئەم یاسایەو پێڕەوی ناوخۆدا، بەمەبەستی ئاسان پیادە کردنی.
١٥- مافی قەرز کردن وبە قەرزدان وپێشکەشکردنی یارمەتی دارایی هەیە، بەو شێوەیەی کە مەبەستەکانی سەندیکا بەدی بێنێ.

١٦- دامەزراندن و بەڕێوەبردنی یانەکانی هونەرمەندان بەپێی یاسای کۆمەڵەکان وپێڕەوی تایبەت بەو یاسایە.

ماددەی دوانزدەیەم:

یەکەم:

لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات) ئەم کارانە دەکات:-

١- توژینەوە لەو شکایەتانەی کە بۆی دێن.

٢- جێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی دەستەی گشتی وراسپاردەکانی هۆبەکان و لیژنەکانی سەندیکا.

دووەم:

دەبێ لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات) ئەو مەسەلەو کێشانەی کە تاوان پێک دێنن بنێرێت بۆ دادگای تایبەتمەندو، دەرچوونی حوکمی بێ تاوانی یان بەردانی رێ لەوە ناگرێ کە لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات) بڕیاری خۆی لە حەق ئەو ئەندامە بەپێی یاسا بدات.

ماددەی سێزدەیەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا بۆی هەیە لەسەر راسپاردەی لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات)، یەکێک لەم سزایانەی خوارەوە ئاراستەی ئەندامی سەر پێچیکار بکات.

١- سەرنج راکێشان: ئەمە بە نووسراوێک ئاراستەی دەکرێت و سەرنجی بۆ ئەوە رادەکێشرێت کە ئەو سەر پێچیەی دووبارە نەکاتەوە.

٢- ئینزار: ئەمەش بەنوسراوێک ئاراستەی دەکرێت وئینزاری دەدرێتێ کە پێوبستە ئەو سەرپێچیبە دووبارە نەکاتەوەو ئەگەر نا سزای توندتری دەدرێتێ.

٣- رێ لێ گرتنی(قەدەغە کردن)ی ئیش کردنی لە پیشەکەی خۆی، بۆ ماوەیەک لە شەش مانگ تێپەڕ نەکات.

ماددەی چواردەیەم:

بڕیارەکانی ئەنجوومەنی سەندیکا و لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات)ی تایبەت بە یاساغی(المنع) لەلای دادگای پێداچوونەوەی هەرێمدا شیاوی تانە لێدانە لەماوەی سی(٣٠) رۆژدا لە مێژووی ئاگادار کردنەوەوە، بڕیارەکەش بن بڕ دەبێ و بەسەریدا جێ بەجێ ناکرێ تا پلەی بن بڕی وەرنەگرێ.

ماددەی پانزدەیەم:

ناوی ئەندام لە تۆماری سەندیکا دادەسڕێتەوە ئەگەر حوکمێکی بن بڕی بەسەردا درا بەسزایێکی ئەسڵی لە تاوانێکی بە ئانقەست یان کەتنێکی ئابڕو بەردا.

ماددەی شانزدەیەم:

١- دەستەی هۆبە لە هەموو ئەو ئەندامانەی پێک دێت کە هەموو ئەرکێکی سەر شانیان بەپێی ئەم یاسایە بەجێ گەیاندووە وکۆبوونەوەیەکی ئاسایی سازدەدات لەهەمان وادەی دەسنیشان کراودا بۆ دەستەی گشتی بۆ هەڵبژاردنی سەرۆک وئەندامانی هۆبە لەرێگەی دەنگدانی نهێنییەوە.

٢. دەستەی هۆبە کۆبونەوەیەکی گشتی نائاسایی لەسەر بانگهێشتی لیژنەی هۆبە یان سێ یەکی ئەندامانی کۆدەبێتەوە.
٣. لە کۆبونەوەکانی دەستەی هۆبەدا، حوکمەکانی ماددەی هەشتەمی ئەم یاسایە رەچاو دەکرێت.
٤. دەستەی هۆبە بۆ هەیە بریار لە بارەی ئەو کاروبارانەوە وەرگرێ کە تایبەتن بە چالاکییەکانی لە چوارچێوەی پسپۆرییەکەیدا وئەو بریارانەش بخاتە بەردەم ئەنجوومەنی سەندیکا.
٥. ئەگەر شوێنی زۆربەی ئەندامانی لیژنە چۆڵ بوو، ئەوا دەستەی هۆبە بەرەزامەندی ئەنجوومەن و بە بانگهێشتی سەرۆکەکەی یان ئەوەی جێی دەگرێتەوە، کۆدەبێتەوە بۆ پرکردنەوەی ئەو شوێنە چۆڵانە.

ماددەی حەڤدەیەم:-

١. لیژنەی هەر هۆبەیەک لە سەرۆک وچوار ئەندام پێک دێت کە لەلایەن دەستەی هۆبە بە دەنگدانی نهێنی هەڵدەبژێردرێن.
٢. سەرۆک نوێنەری هۆبە دەبێت لە ئەنجوومەنی سەندیکادا.
٣. ئەندامانی لیژنە لەنێوان خۆیان دا جێگرێکی سەرۆک هەڵدەبژێرن ولەکاتی ئامادە نەبوونی جێی دەگرێتەوە.

ماددەی هەژدەیەم:-

یەکەم: لیژنەکانی هۆبەکان ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەیان هەیە:-
١. لێکۆڵینەوە لەوانەی لە ئەنجوومەنی سەندیکا ولیژنەکانی هۆبەکانی ترەوە بۆی دێن.
٢. لێکۆڵینەوە لەو پێشنیازە تایبەتیانەی کە لەلایەن ئەندامانی هۆبەوە خراونەتە بەردەمی و دەربرینی بیروڕایان بەرامبەری ولەپاشان ناردنیان بۆ ئەنجوومەنی سەندیکا بۆ بریار لەسەردانیان.
٣. جێ بەجێ کردنی بریارەکانی ئەنجوومەنی سەندیکا ودەستەی هۆبە.
٤. ئەنجامدانی ئەو دەسەڵاتانەی کە ئەنجوومەن بەگوێرەی ئەم یاسایە پێی دەدات.

دووەم: ئەنجوومەنی سەندیکا بۆی هەیە راسپاردەکانی لیژنەکانی هۆبەکانی رەت بکاتەوە و بۆیان بنێرێتەوە تاکو دووبارە چاوی پێدا بگێرنەوە، بەمەرجێک هۆبەکانی دەسنیشان بکات وکاتێک کە لیژنەی هۆبە سوور بوو لەسەر رای خۆی، لەو بارەدا ئەنجوومەن بۆی نییە رەتی بکاتەوە تەنیا بە بریاری زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی نەبێت.

سێیەم: لیژنەی هۆبە بۆی نییە پەیوەندی بە فەرمانگەکانی دەوڵەت ودەزگا رەسمییەکان و ئەهلییەکانەوە بکات، تەنیا لەرێگەی ئەنجوومەنەوە نەبێت.

ماددەی نۆزدەیەم:

لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات) لە سێ ئەندام پێک دێت وئەوەی کە پتر دەنگی لەو دەنگدانەوە وەرگرتووە کە لەماددە هەشت دا هاتووە، دەبێتە سەرۆکی لیژنەکە.

ماددەی بیستەم:

یەکەم: ئەم هۆبانەی خوارەوە (شعبە) دادەمەزرێن تاکو نوێنەرایەتی ئەو لقە هونەرییانە بکەن کە کارمەندانی سەر بە ئەون بەپێی پسپۆرییان و، هەر یەکێکیش لەمانە لیژنەی هۆبە بەڕێوەیان دەبات:

١ـ هۆبەی هونەرە شانۆییەکان.

٢ـ هۆبەی هونەرە سینەمایی وتەلەفزیۆنی و رادیۆییەکان.

٣ـ هۆبەی هونەرە مۆسیقاییەکان.

٤ـ هۆبەی هونەرە شێوەکارییەکان.

دووەم: بوارەکانی هونەری هۆبەکان ئەمانەن:ـ

١ـ هۆبەی هونەرە شانۆییەکان.

أـ بەڕێوەبردنی شانۆ.

ب ـ نواندن.

جـ ـ دەرهێنان.

د ـ نەخشەکێشانی (تصمیم)ی دیمەنەکان.

هـ ـ نەخشەکێشانی (تصمیم)ی جل وبەرگ.

وـ ئارایشت.

زـ روناکی (الإنارە).

ح ـ سەماو دەربڕینی بەترپە وجوولە.

٢ـ هۆبەی هونەرە سینەمایی وتەلەفزیۆنی ورادیۆییەکان.

أـ نواندن.

ب ـ دەرهێنان.

جـ ـ نەخشەکێشانی (تصمیم)ی دیمەنەکان.

د ـ نەخشەکێشانی (تصمیم)ی جل وبەرگ.

هـ ـ ئارایشت.

د ـ وێنەگرتن.

زـ بڕین و خستنەوە سەریەک (المونتاج).

ح ـ نەخشەکێشانی (تصمیم)ی روناکی.

ط ـ شوشتنەوە و وێنە وەرگرتنەوە (الطبع والتحمیض).

ی ـ لێ بووک (قەرەگوێز) و وێنەی بزێو (فلیمەکارتۆنەکان).

ک ـ سیناریۆ.

ل ـ بەرهەمی سینەماکاری.

م ـ دەنگی سینەماکاری.

ن ـ رووناکی سینەماکاری.

٣ـ هۆبەی هونەرە مۆسیقاییەکان:ـ

أـ ژەنین.

ب ـ گۆرانی.

جـ ـ ئاواز دانان.
د ـ دانانی مۆسیقا.
هـ ـ کاریگەرییە دەنگییەکان.

٤ـ هۆیەی هونەرە شێوەکارییەکان.
أ ـ وێنەکێشان بە هەموو تەرحەکانیەوە.
ب ـ داتاشین بەهەموو جۆرەکانیەوە.
جـ ـ گڵێنە (الخزف والفخار).
د ـ خۆش نووسیی ونەخش.
هـ ـ وێنەگرتنی هونەری.
و ـ کاریگەرییە وێنەییەکان.
ز ـ کارەکانی دەست رەنگینی.

ماددەی بیست و یەکەم:-

١ـ کاروباری لقی سەندیکا لەلایەن لیژنەی لقی پارێزگاوە بەڕێوەدەچێت ونوێنەرایەتی سەندیکا دەکات لەوێدا.

٢ـ لیژنەی لق لەسەرۆک وچوار ئەندام پێک دێت کە ئەندامانی لق هەڵیان دەبژێرن، بە مەرجێک لەو هونەرمەندانە بن کە لەو پارێزگایەدا خەریکی پیشەکەیانن و هەڵبژاردنەکەشیان هەر پێنج ساڵ جارێک بەرێگەی دەنگدانی نهێنی بەوە دەبێت و لیژنەکەش لە نێوان ئەندامەکانی، سەرۆک وجێگری سەرۆک وسکرتێرو ئەمینداری سەندووق هەڵدەبژێرێ.

٣ـ بۆ کۆبوونەوەی گشتی دەستەی لقەکان، هەمان کارو ئیجراناتی تایبەت بە کۆبوونەوەکانی دەستەی هۆیەکان پەیڕەو دەکرێن ودەستەڵاتی ئەوەی هەیە داواکاریی وازهێنانی سەرۆک و ئەندامانی لیژنەی لق قەبووڵ بکات و هی دیکەیان لەجێی هەڵبژێرێ بۆ ئەو ماوەیەی لە دەورەکە ماوەتەوە، هەروەها پڕ کردنەوەی ئەو بۆشاییانەی کە لە لیژنەکەدا ڕوو دەدەن.

ماددەی بیست و دووەم:-

لیژنەی لق ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

١ـ جێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی دەستەی گشتی و ئەنجوومەنی سەندیکا.

٢ـ دامەزراندنی کارمەندانی لق و دەسنیشان کردنی مووچەیان، دوای ئەوەی کە ڕەزامەندی ئەنجوومەنی سەندیکا وەردەگرێ.

٣ـ دەست بژێرکردنی ئەو کەسەی نوێنەرایەتی سەندیکا دەکات لە لیژنەی ڕەسمی و نارەسمییەکانی لە پارێزگادا.

٤ـ پێشکەش کردنی پێشنیاز و ڕاسپاردەی تایبەت بەکاروباری لق بەئەنجوومەن، تاکو بڕیاریان لە بارەیەوە لەسەر بدات.

٥ـ خەرج کردنی مەسرەفی پێویست بۆ کاروباری لق لەچوارچێوەی بودجەدا.

٦. پێکەوەنانی لیژنەیەک بۆ بەدی هێنانی مەبەستەکانی سەندیکا.
٧. بەکار هێنانی ئەو دەسەلاتانەی کە ئەنجوومەنی سەندیکا بەپێی ئەم یاسایە پێی دەدات.

ماددەی بیست وسێ یەم:

نابێ ئەندامێتی ئەنجوومەنی سەندیکا و ئەندامێتی لیژنەی بەرزەفتی (ئینزیبات) یاخود هەر لیژنەیەکی دیکە بەیەکەوە کۆبکرێتەوە.

ماددەی بیست و چوارەم:

ئەگەر ئەندامی ئەنجوومەن یان لیژنە هەڵبژێردراوەکانی دیکە سێ جار لەدوای یەک لە کۆبوونەوەکانی بەبێ عوزری مەشروع ئامادە نەبوو، پێویستە ئەنجوومەن بڕیاری خۆی بدات وبەوازهێنەری دابنێت.

ماددەی بیست وپێنجەم:

ئەگەر پایەی نەقیب چۆڵ بوو، جا بەهەر هۆیەک بێت ئەوا جێگرەکەی شوێنی دەگرێتەوە بۆ ئەو ماوەیەی کە ماوە وئەگەر جێگری نەقیبیش شوێنی چۆڵ بوو، ئەوا لەم بارەدا سکرتێر جێی نەقیب دەگرێتەوە.

ماددەی بیست و شەشەم:

ئەگەر یەکێک لەشوێنەکانی ئەنجوومەنی سەندیکا لەبەر هەر هۆیەک چۆڵ بوو، ئەوا ئەندامێک لەپێنج ئەندامە ئەسڵییەکان بەرێگەی دەنگدانی نهێنی جێی دەگرێتەوە، ئینجا شوێنی ئەوەی دوایییان، ئەندامێک لەئەندامانی یەدەگ(ئیحتیات) کە زۆرترین دەنگی وەرگرتبێ دەچێتە جێی.

ماددەی بیست و حەوتەم:

١. هەرگیز نابێ کەس دەست بداتە ئەم پیشەیە، تەنیا ئەندامانی سەندیکا وبەشدار بووانی نەبێت.
٢. ئەندامانی سەندیکا و بەشداربووانی نابێ دەست بدەنە ئەم پیشەیە تەنیا دوای ئەوە نەبێ کە هەموو ئەرکە بڕیار لەسەر دراوەکانی کە لەم یاسایەدا هاتوون جێ بەجێ دەکەن.
٣. هونەرمەندی سەر بە فەرمانگەیەکی رەسمی یا نیمچە رەسمی بۆی هەیە لە دەرەوەی کاتی دەوامی رەسمی دا پیشەکەی خۆی دەست بداتێ، بەمەرجێک هەموو ئەرکەکانی سەرشانی بەپێی ئەم یاسایە جێ بەجێ کردبێت.
٤. فەرمانگە رەسمی ونیمچە رەسمییەکانی دەوڵەت ودەزگا هونەرییەکان بۆیان نییە هیچ هونەرمەندێک لەلای خۆیان دابمەزرێنن، تەنیا دوای هێنانی نووسراوی پشتگیری سەندیکا نەبێت.
٥. پێویستە لەسەر هەموو فەرمانگایەکی رەسمی یان دەزگایەک کە هونەرمەندێکی لەلای خۆی دامەزراند، وێنەیەک لەفەرمانی دامەزراندنەکەی بۆ سەندیکا بنێرێت.

بەشی سێ یەم
«چوونە پاڵ و ئەندامییەتی»

ماددەی بیست و هەشتەم:

چوونە پاڵ سەندیکا بە داواکارییەکی نووسراوە دەبێت وپێشکەش بە ئەنجوومەن دەکرێت وبەڵگەنامەی پێویستی پێوە دەلکێندرێ وئەنجوومەنیش دەبێ بڕیارێکی یەک لاکەرەوە لەبارەی داواکارییەکەی لەماوەی یەک مانگ لەمێژووی تۆمارکردنی ئەو داوایەی بدات و لەباری رەفزکردنیشی پێویستە هۆیەکەی بەدیار بخات وخاوەن داواکە مافی(تەمییز)کردنی هەیە لەلای دادگای پێداچوونەوە(التمییز) لەماوەی (٣٠) سی رۆژدا لە مێژووی ئاگادار کردنیەوە، ئەگەر هات و ئەو ماوەیە کۆتایی هات و داواکارییەکە یەک لا نەکرایەوە، ئەوا ئەو کەسە بە وەرگیراو دادەندرێ.

ماددەی بیست و نۆیەم:

ئەندام دەبێ ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی:

١. دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێ وتێیدا نیشتەجێ بێ.

٢. بەتاوانێکی ناسیاسی یان کەتنێکی نابڕوبەر حوکم نەدرابێ.

٣. دەبێ خودان بڕوا نامەیەکی هونەری بێ لە کولیج یا پەیمانگایەکی هونەری کە بەرەسمی دانی پیاندرابێ. یان بەڵگەنامەیەکی هونەریی لەبارەی پسپۆرییەکەی لە پەیمانگایەکی هونەری کە بەرەسمی دانی پیاندرابی پێشکەش بکا بەمەرجێ ماوەی خوێندنی لەو پەیمانگایەدا لەدوو ساڵی بەردەوام کەمتر نەبێ لەگەڵ کارکردنی هونەری لەیەکێک لە رێکخراوە جەماوەرییەکاندا لەبواری پسپۆرییەکەیدا بۆ ماوەیەک کە لە دوو ساڵ کەمتر نەبووبێت لایەنێکی پسپۆڕ پشتگیریی بکات.

٤. یاخود ئەو کارە هونەرییەی بەشێوەیەکی بەردەوام کردبێت کە ئەم یاسایە بڕیاری لەسەرداوە. بۆ ماوەیەک لە پێنج ساڵ کەمتر نەبێت ولایەنێکی رەسمی یان ئەهلی تایبەتمەند پشتگیری بکات.

ماددەی سی یەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا بۆی هەیە مۆڵەتی ئیش کردن بە ئەندام لەبواری پیشەکەی لە حیسابی تایبەتی خۆی یان بۆ کۆمپانیاکان بدات، ئەوەش بەپێی هەل ومەرجی وا دەبێت کە ئەنجوومەن دوای وەرگرتنی رەزامەندیی وەزیر دەری دەچوێنێ، بە مەرجێک ئەمە لەگەڵ یاساکان وپێڕەوە رەچاو کراوەکاندا هاودژ نەبێت.

بەشی چوارەم
«دارایی سەندیکا»

ماددەی سی ویەکەم:

دارایی سەندیکا لەمانەی خوارەوە پێک دێت:

١. رەسمی چوونە پاڵ سەندیکای ئەندامەکاراکان شەست دینارە، بۆ بەشدار بووانیش بیست دینارە.

بەشی سێ یەم
«چوونە پاڵ و ئەندامییەتی»

ماددەی بیست و هەشتەم:

چوونە پاڵ سەندیکا بە داواکارییەکی نووسراوە دەبێت وپێشکەش بە ئەنجوومەن دەکرێت وبەڵگەنامەی پێویستی پێوە دەلکێندرێ وئەنجوومەنیش دەبێ بریارێکی یەک لاکەرەوە لەبارەی داواکارییەکەی لەماوەی یەک مانگ لەمێژووی تۆمارکردنی ئەو داوایەی بدات و لەباری رەفزکردنیشی پێویستە هۆیەکەی بەدیار بخات وخاوەن داواکە مافی(تەمییز)کردنی هەیە لەلای دادگای پێداچوونەوە(التمییز) لەماوەی (٣٠) سی رۆژدا لە مێژووی ئاگادار کردنیەوە، ئەگەر هات و ئەو ماوەیە کۆتایی هات و داواکارییەکە یەک لا نەکرایەوە، ئەوا ئەو کەسە بە وەرگیراو دادەندرێ.

ماددەی بیست و نۆیەم:

ئەندام دەبێ ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی:

١. دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێ وتێیدا نیشتەجێ بێ.
٢. بەتاوانێکی ناسیاسی یان کەتنێکی نابرووبەر حوکم نەدرابێ.
٣. دەبێ خودان بروا نامەیەکی هونەری بێ لە کولێج یا پەیمانگایەکی هونەری کە بەرەسمی دانی پیاندرابێ. یان بەڵگەنامەیەکی هونەریی لەبارەی پسپۆرییەکەی لە پەیمانگایەکی هونەری کە بەرەسمی دانی پیاندرابێ پێشکەش بکا بەمەرجێ ماوەی خوێندنی لەو پەیمانگایەدا لەدوو ساڵی بەردەوام کەمتر نەبێ لەگەڵ کارکردنی هونەری لەیەکێک لە رێکخراوە جەماوەرییەکاندا لەبواری پسپۆرییەکەیدا بۆ ماوەیەک کە لە دوو ساڵ کەمتر نەبووبێت لایەنێکی پسپۆر پشتگیریی بکات.
٤. یاخود ئەو کارە هونەرییەی بەشێوەیەکی بەردەوام کردبێت کە ئەم یاسایە بریاری لەسەرداوە. بۆ ماوەیەک لە پێنج ساڵ کەمتر نەبێت ولایەنێکی رەسمی یان ئەهلی تایبەتمەند پشتگیری بکات.

ماددەی سی یەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا بۆی هەیە مۆڵەتی نیش کردن بە ئەندام لەبواری پیشەکەی لە حیسابی تایبەتی خۆی یان بۆ کۆمپانیاکان بدات، ئەوەش بەپێی هەل ومەرجی وا دەبێت کە ئەنجوومەن دوای وەرگرتنی رەزامەندیی وەزیر دەری دەچوێنێ، بە مەرجێک ئەمە لەگەڵ یاساکان وپێرەوە رەچاو کراوەکاندا هاودژ نەبێت.

بەشی چوارەم
«دارایی سەندیکا»

ماددەی سی ویەکەم:

دارایی سەندیکا لەمانەی خوارەوە پێک دێت:

١. رەسمی چوونە پاڵ سەندیکای ئەندامەکاراکان شەست دینارە، بۆ بەشدار بووانیش بیست دینارە.

٢. رەسمی بەشدار بوونی ساڵانەی ئەندامەکاراکان پەنجا دینارە وبۆ بەشدار بووانیش پانزدە دینارە.
٣. رەسمی کردنەوەی پێشانگای ئەهلی وپێشاندانی شانۆگەری وئاهەنگی هونەری و ئەمەش بەرێنمایی تایبەتی رادەیەکی بۆ دادەنرێت، بەمەرجێک لەسەد دینار پتر نەبێت.
٤. ئەو یارمەتییانەی کەلایەنی رەسمی وهی دیکە بەشداریی تێدا دەکەن.
٥. دەسکەوتی ئاهەنگ وپیتاکی گشتی کە سەندیکا ئەنجامی دەدا.
٦. قازانجی ئەو پرۆژانەی کە سەندیکا بونیادیان دەنێ.
٧. قازانجی چاپەمەنییەکانی سەندیکا.
٨. ئەو کرێیەی کە ئەنجوومەنی سەندیکا بڕیاری لەسەر دەدات لەکاتی ناوبژی کردن دا (التحکیم).
٩. کرێی پشتگیری کردنی شیاوی کارمەندانی سەندیکاو ئەو شایەتمانییانەی کە دەری دەکات.
١٠. پیتاک وبەخششەکان.

ماددەی سی و دووەم:

پارە بەناوی سەندیکا لە بانکەکان دادەندرێ وفەرمانی خەرج کردن ودانان لەلایەن نەقیب وئەمینداری کاروباری دارایی کەفالەتکراو ئیمزا دەکرێت بەپێی ئەو دەسەڵاتەی کە ئەنجوومەن پێیانی داوە.

ماددەی سی وسێ یەم:

ئەنجوومەنی سەندیکا، پشتگیری شیاوی ئەندام دەکات لەڕووی داراییەوە، لەم دووبارەدا:
١. لەو کاتەی کە ئەندام کەفالەتی دارایی هاوسەرو منداڵ ودایک و باوکی وبراکانی بکات.
٢. لەو کاتە کەفالەتی دارایی خەڵکی دیکە بکات بەمەرجێک لە پێنج هەزار دینار پتر نەبێت.

بەشی پێنجەم
«حوکمەکانی دوماهی»

ماددەی سی وچوارەم:

هەر کەسێک لەوانەی ئەندام نەبن لەسەندیکا یان قەدەغە کرابن لە ئیش کردن وئەم پیشەیە دەست بداتێ، ئەوا سزا دەدرێت بەغەرامەیەکی وا کە لە پێنج سەد دینار پتر نەبێت، ئەوەش ئەو کەسە ناگرێتەوە کە پیشەکەی لەیەکێک لە رێکخراوە جەماوەرییەکان دا دەست بداتێ.

ماددەی سی وپێنجەم:

ئەنجوومەن بۆی هەیە بڕیار بدات لەسەر یارمەتی دانی دارایی بەهونەرمەند بەشێوەی بەخشین (منحە) یاخود قەرز، بەپێی ئەو رێنماییانەی کە دەری دەچوێنێ لەم بارانەی خوارەوەدا:

١ـ ئەگەر خۆی یان یەکێک لە دایک وباوکی (اصوله) یان منداڵەکانی (فروعە) یاخود هاوسەری تووشی نەخۆشییەکی وابوون پێویست بەچارەیەکی تایبەتی بکات. ئەمەش دەبێ بەراپۆرتی لیژنەیەکی رەسمی پزیشکی پشتگیری بکرێت.
٢ـ ئەگەر تووشی رووداوێک بوو کە بەشێوەیەکی کاتی لە پیشەکەی خۆی بخات.
٣ـ ئەگەر تووشی کارەساتێک بوو وزیانی دارایی لێ کەوت کە لە توانای خۆیدا نەبێت.

ماددەی سی وشەشەم:

ئەنجوومەن بۆی هەیە ئەمانە بکات:
١ـ دەرهێنانی پێرەو ورێنمایی بۆ ئاسان کردنی جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.
٢ـ پێشنیاز وئامادە کردنی پرۆژەی یاسای خانەنشینی هونەرمەندان.

ماددەی سی و حەوتەم:

پێویستە ئەنجوومەنی وەزیران حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکات.

ماددەی سی وهەشتەم:

ئەم یاسایە لەمێژووی دەرهێنانیەوە جێ بەجێ دەکرێ ولە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاودەکرێتەوە.

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

«هۆیە پێویستەکانی دەرهێنانی ئەم یاسایە»

بزاڤی ئازادیخوازی کورد کە پێشەوای ئەمر (مستەفا بارزانی) سەرکردایەتی دەکرد، یەکێک لە ئامانجەکانی جەنگ کەوتنی مافەکانی گەلی کورد بوو لە کوردستانی عێراقدا بە هەموو توێژە کۆمەڵایەتییەکانیەوە و لەبەر گرنگی هونەر وەک گرنگترین شێوە لە شێوەکانی هوشیاریی کۆمەڵایەتی وچالاکی مرۆیی بۆ دەربڕینی واقیع لە شێوەی هونەریدا و لەبەر ئەوەی کە هۆیەکی کاریگەرە بۆ وەرگرتن وهەست بە جوانی کردنی جیهان وبوون و، بۆ ئەو دەورە پێشەنگییەی کە هونەرمەند لە نەخشەکێشانی ژیانێکی بەختیاریی شیاو بە مرۆڤ و، لە پێناوی رۆیشتنی شان بە شانی پەرەسەندنی ژیاریی و بەرزکردنەوەی ئاستی کۆمەڵ و پتەوکردنی دەسکەوتە رەواکان و واقیعی کوردستانمان، پێویستی کرد یاسای سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان دەربهێندرێ بۆ پشتگیریی و پتەوکردنی بزاڤی هونەریی کوردی کە گرێژنەیەکی بنچینەییە بۆ بەرگری کردن لە دەسکەوتەکانی گەلی تێکۆشەرمان وچەسپاندنی فیدرالییەت.